

УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН ГИШҮҮН
О.ЦОГТГЭРЭЛ ТАНАА

**МОНГОЛ УЛСЫН ЗАСГИЙН ГАЗРЫН
ХЭРЭГ ЭРХЛЭХ ГАЗАР**

Төрийн ордон, Жанжин Д.Сүхбаатарын талбай,
6 дугаар хороо, Сүхбаатар дүүрэг, Улаанбаатар хот, 14201
Утас: (976-51) 26 08 17, Факс: (976-51) 26 24 08,
Цахим шуудан: info@cabinet.gov.mn,
Цахим хуудас: www.cabinet.gov.mn

доЛЗ. 09. 22 № ХТ/до39
танай _____-ны № _____-т

Асуулгын хариу хүргүүлэх тухай

Нийслэл Улаанбаатар хотын утаа болон сайжруулсан шахмал түлштэй холбоотой асуудлаар Монгол Улсын Ерөнхий сайдад тавьсан асуулгын хариуг Засгийн газрын холбогдох гишүүд болон байгууллагаас бэлтгэж ирүүлснийг Танд хүргүүлж байна.

Хүлээн авч, танилцахыг хүсье.

Хавсралт ¹⁶... хуудастай.

МОНГОЛ УЛСЫН САЙД,
ЗАСГИЙН ГАЗРЫН ХЭРЭГ
ЭРХЛЭХ ГАЗРЫН ДАРГА

Д.АМАРБАЯСГАЛАН

000235020267

**МОНГОЛ УЛСЫН
ЭРЧИМ ХҮЧНИЙ САЙД**

Засгийн газрын XIV байр, Чингисийн өргөн чөлөө,
Хан-Уул дүүрэг, Улаанбаатар хот, 15160
Утас: 26 30 51, Факс: (976) 7004 3479,
Цахим шуудан: info@energy.gov.mn

2023.09.15 № а/3064.
танай 2023.08.21 -ны № ХХ/1941. -т

**МОНГОЛ УЛСЫН САЙД, ЗАСГИЙН
ГАЗРЫН ХЭРЭГ ЭРХЛЭХ ГАЗРЫН
ДАРГА Д.АМАРБАЯСГАЛАН ТАНАА**

Монгол Улсын Ерөнхий сайдад тавьсан Улсын
Их Хурлын гишүүн О.Цогтгэрэлийн асуулгын хариуг
бэлтгэн хавсралтаар хүргүүлж байна.

Хавсралт...**Б**хуудастай.

Б.ЧОЙЖИЛСҮРЭН

9021050939 CTC2530 5638839

1706000061066

Монгол Улсын Ерөнхий Сайдад тавьсан Улсын Их Хурлын гишүүн
О.Цогтгэрэлийн асуулгад Эрчим хүчний сайдын эрхлэх асуудлын хүрээнд
хамаарах асуулгын хариу

2. Утааг бууруулах чиглэлээр авч хэрэгжүүлсэн арга хэмжээнүүд, тэдгээрт зарцуулагдсан төсөв, хөрөнгө оруулалт, татаас болон тэдгээрийн эх үүсвэрийн талаар;

Агаар, орчны бохирдлыг бууруулах үндэсний хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэх хүрээнд улсын төсвийн 86,4 тэрбум төгрөгийн хөрөнгө оруулалтаар 2017-2019 онуудад Улаанбаатар хотын 41964 гэр хорооллын айл өрхийг цахилгаан халаагуураар халаах техникийн боломжийг бүрдүүлэхээр дамжуулах, түгээх сүлжээнд шинэчлэлтийг 2 үе шаттайгаар хэрэгжүүлсэн бол 2017-2020 оны түвшинд 228 нам даралтын халаалтын зуухыг зогсоож, хэрэглэгчдийг төвлөрсөн дулаан хангамжид холбох ажлыг 43,6 тэрбум төгрөгөөр улсын төсвийн санхүүжилтээр хийж гүйцэтгэсэн. Үүнд:

1. Гэр хорооллын айл өрхийг цахилгаан халаагуур ашиглах техникийн боломжийг бүрдүүлэх;

Нийслэлийн агаар орчны бохирдлыг бууруулах ажлын хүрээнд агаарын чанарыг сайжруулах 1 ба 3-р бүсэд байрлах Сонгинохайрхан, Баянгол, Чингэлтэй, Сүхбаатар, Баянзүрх дүүргийн Таваншарын уулзвараас Дарь-Эх, III, IV дүгээр хороолоос Хайлаастын эцэс хүртэл бүсийг хамарсан 35 хорооны нийт 41964 айл өрхийг цахилгаан халаагуураар халаах түгээх сүлжээний техникийн боломжийг бүрдүүлэх (нэг өрхөд 4 кВт) барилга угсралтын ажлын 2017-2019 онд хоёр үе шаттай хэрэгжүүлсэн.

д/д	Дүүрэг	I ҮЕ ШАТ		II ҮЕ ШАТ		Нийт хамрагдсан айл өрхийн тоо
		Хороо	Айл өрхийн тоо	Хороо	Айл өрхийн тоо	
1	Баянгол	9, 10, 21, 22, 23	3300	9, 10, 11, 22, 23	4232	7532
2	Сонгинохайрхан	5, 6, 7, 8, 9, 10, 23, 28, 31	8942	7, 8, 11, 23, 28, 30, 31	6491	15433
3	Баянзүрх	2, 21, 27	3732			3732
4	Чингэлтэй	12, 13, 14, 15	2712	7, 8, 9, 10, 11, 12, 16	8864	11576
5	Сүхбаатар	12, 13, 14	2676	7, 9, 11, 12	1015	3691
НИЙТ		24 хороо	21,362	25 хороо	20,602	41,964

Энэхүү ажлын хүрээнд 110 кВ-ын 1 ком дэд станц, 35 кВ-ын 1 ком дэд станц, 10 кВ-ын 3 ком хуваарилах байгууламж, 6-10 кВ-ын 246 ком дэд станцыг шинээр барих, 152 ком дэд станцын хүчин чадлыг нэмэгдүүлэх, 25 фидерийн ачаалал хөнгөлөх, 13 шугамын утасны дамжуулах чадварыг нэмэгдүүлэх, 20602 айл өрхийн оруулгын утас солих, хэрэглэгчийн нэгдсэн тоолуурын хайрцгийг шинэчлэх зэрэг ажлууд хийгдсэн.

Төсөл хэрэгжсэнээр цахилгаан хангамжийн найдвартай байдлыг дээшлүүлэн, сүлжээний горим ажиллагааг оновчтой болгож аваари устгах хугацааг буурч, гэр хорооллын 41964 айл өрхийн цахилгаан хангамж сайжран, 0.4кВ-ын шугамын урт, алдагдал буурч чанартай цахилгаан эрчим хүчээр хэрэглэгчийг ханган, 4.0 кВт чадалтай цахилгаан халаагуураар халаах техникийн боломж бүрдсэн.

2. Халаалтын зуухыг зогсоож хэрэглэгчдийг төвлөрсөн дулаан хангамжид холбох;

Агаар орчны бохирдлыг бууруулах Үндэсний хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэх арга хэмжээний төлөвлөгөөний 1.9.1-д заасны дагуу 2017-2020 оны түвшинд 228 нам даралтын халаалтын зуухыг зогсоож, хэрэглэгчдийг төвлөрсөн дулаан хангамжид холбох ажлын хүрээнд:

Үзүүлэлт	2017 онд	2018 онд	2019 онд	Нийт
Зуухны тоо	45	127	64	236
Барилгын тоо	56	210	70	336
Халаалтын ачаалал Гкал/ц	14.81	26.4	28.4	69.9

2020 оны эхний хагас жилийн байдлаар нийт 236 халаалтын зуухыг зогсоож 336 иргэн аж ахуй нэгжийн барилга объектыг төвлөрсөн дулаан хангамжид холбосон.

3. Гэр хорооллын айл өрхүүдэд шөнийн тарифын хөнгөлөлт үзүүлэх;

Монгол улсын Засгийн газрын 2017 оны 199 дүгээр тогтоолоор батлагдсан "Гэр хорооллын айл өрхөд цахилгаан эрчим хүчний тарифын хөнгөлөлт үзүүлэх журам"-ын хүрээнд агаар, орчны бохирдолтой агаарын чанарыг сайжруулах бүсэд амьдарч байгаа гэр хорооллын хэрэглэгчдийн цахилгаан эрчим хүчний тарифт 2017 оноос эхлэн хөнгөлөлт үзүүлж байна.

Эрчим хүчний зохицуулах хорооны 2018 оны 317, 318 дугаар "Тарифын хөнгөлөлт үзүүлэх тухай" тогтоол гарч Нийслэлийн гэр хорооллын хэрэглэгчдийн 21.00-06.00 цагийн хоорондох хэрэглээг 220В-ын хүчдлийн түвшинтэй хэрэглэгчдэд 700 кВт*ц, 380В-ын хүчдлийн түвшинтэй хэрэглэгчдэд 1500кВт*ц-ыг 100% хөнгөлж,

нэг сарын хэрэглээний дээд хязгаараас илүү хэрэглэсэн цахилгааны тарифыг 50 хувийн хөнгөлөлтийг хэрэглэгчдэд үзүүлж байна.

Мөн Эрчим хүчний зохицуулах хорооны 2018 оны 318 дугаар “Тарифын хөнгөлөлт үзүүлэх тухай” тогтоолоор аймгийн төв болон 10 мянгаас дээш хүн амтай сум, суурин газрын гэр хорооллын бүс дэх хоёр тарифт тоолууртай өрхийн 21.00-06.00 цагийн хооронд хэрэглэсэн цахилгааны тарифыг 50 хувиар хөнгөлөлт үзүүлж байна.

Гэр хорооллын айл өрхүүдэд шөнийн тарифын хөнгөлөлтөд 2023 оны хүлээгдэж байгаа гүйцэтгэлээр нийт 85,8 тэрбум төгрөг байгаа бөгөөд 2017-2022 онд 52,2 тэрбум төгрөгийг зарцуулсан байна.

4. Сайжруулсан шахмал түлшний үйлдвэр байгуулснаар утаа буурсан эсэх тухай болон энэ хугацаанд угаартаж амиа алдсан болон эмнэлгийн тусламж үйлчилгээ авсан иргэдийн талаар;

Нийслэлийн агаар, орчны бохирдлыг бууруулах зорилгоор Монгол Улсын Засгийн газрын 2018 оны 62 дугаар тогтоолоор нийслэл Улаанбаатар хотод айл өрх, аж ахуйн нэгжүүдийг түүхий нүүрс түлэхийг хориглож сайжруулсан түлшийг 2018 оноос хэрэглээнд нэвтрүүлж эхэлсэн.

Улаанбаатар хотын агаарын чанарыг гэр хороолол, автозам, орон сууцны хороолол, үйлдвэрийн дүүрэг орчмын 18 цэгт агаар бохирдуулах бодис болох хүхэрлэг хий (SO_2), азотын давхар исэл (NO_2), $PM_{2.5}$, PM_{10} тоосонцор, нүүрстөрөгчийн дутуу исэл (CO), озон (O_3) болон цаг уурын үзүүлэлтүүдийг автомат багажаар тодорхойлдог.

Улаанбаатар хотод түүхий нүүрс буюу Багануурын уурхайн нүүрсийг түлж байх үед 2016-2019 оны 12, 1 дүгээр саруудад тоосонцорын хэмжээ $214.5-222$ мкг/м³ байсан бол сайжруулсан шахмал түлшийг хэрэглээнд нэвтрүүлснээр 2019-2023 оны 1, 12 дугаар саруудад агаарын чанарын үзүүлэлт $125.5-124.5$ мкг/м³ болж 50%-иар буурсан боловч харин азотын давхар исэл 16%, хүхэрлэг хий 51 мкг/м³-ээр их байсан байна.

5. Сайжруулсан шахмал түлшний үйлдвэрийг цаашид хэрхэн ажиллуулах тухай болон түүний үр ашиг, нөлөөний талаар

Сайжруулсан шахмал түлшний үйлдвэрүүдийн тоног төхөөрөмжүүдийг бүрэн автоматжуулан бэлэн байдал найдвартай ажиллагааг хангаж, хүчин чадлыг нэмэгдүүлэх, түлшний чанарыг сайжруулах замаар үр ашгийг дээшлүүлэхээр ажиллаж байна.

Үйлдвэрүүдийг бүрэн автоматжуулснаар тоног төхөөрөмжийн тасралтгүй үйл ажиллагааг хангах, тоног төхөөрөмж гэмтсэн үед гэмтлийг түргэн шуурхай илрүүлэх, шалтгааныг зөв тодорхойлох, үйлдвэрлэлийн үр ашгийг нэмэгдүүлэх, аюулгүй байдлыг сайжруулах, байгаль орчинд үзүүлэх сөрөг нөлөөллийг бууруулах, нэгж бүтээгдэхүүний өртгийг бууруулах зэрэг давуу талууд бий болно.

Цаашид 600 мянган тоннын хүчин чадалтай зүүн бүсийн үйлдвэр болон төвийн үйлдвэрийг түшиглэн сайжруулсан шахмал түлшний үйлдвэрлэлийн үйл ажиллагааг явуулах бөгөөд Зүүн бүсийн үйлдвэрийн 3 дугаар цехийн хүчин чадлыг 50 тн/цаг-аар нэмэгдүүлэх өргөтгөлийн ажил хийгдсэнээр 1 тн шахмал түлшний өөрийн өртөг 36100 төгрөгөөр буурч, үйлдвэрлэлийн зардлыг 8,6 хувиар бууруулна.

Мөн тус шугам ашиглалтад орсноор Сонгино хайрхан дүүрэгт байрлах баруун бүсийн үйлдвэрийг үе шаттайгаар зогсоож, байгаль орчинд үзүүлэх сөрөг нөлөөллийг бууруулах ач холбогдолтой.

Сайжруулсан түлш хэрэглэснээр нийслэлийн агаарын бохирдол түүхий нүүрс түлэх үетэй харьцуулахад 2 дахин буурсан хэдий ч тоосонцор, хүхэрлэг хийн хэмжээ агаарын чанарын стандартаас өндөр хэвээр байна.

Энэ нь агаарын бохирдлыг бууруулахад дараагийн шатны арга хэмжээг зайлшгүй авах шаардлагатайг харуулж байна.

Түүхий нүүрс, шахмал түлшний агаар бохирдуулах гол хүчин зүйлүүд нь түүнд агуулагдах дэгдэмхий бодис, хүхэр, үнслэгийн агууламжийн эзлэх хувьтай холбоотой байдаг. Олон улсад шахмал түлшинд агуулагдах дэгдэмхий бодисын агууламж 12%, хүхрийн агууламж 0.5%, үнслэг 15%-иас бага үзүүлэлттэй түлш үйлдвэрлэж, агаарт дэгдэх тоосонцор, хүхэрлэг хийг бууруулдаг байна.

Иймд шахмал түлш үйлдвэрлэхэд шаардлага хангасан гол түүхий эд нь хүрэн нүүрсийг цельсийн 550-700 градуст хуурай пиролизын аргаар гарган авсан хагас коксыг ашиглан шахмал түлш үйлдвэрлэнэ.

6. Импортлон оруулж ирэх гэж буй коксжсон нүүрсэнд зарцуулагдах мөнгө, түүний задаргааны талаар

Нийслэлийн агаарын бохирдлыг бууруулах ажлын хүрээнд 132 мянган тонн хагас кокс импортлон 2023-2024 оны халаалтын улирлын 12, 1 дүгээр саруудад нийслэлийн гэр хорооллын айл өрхүүдэд нийлүүлэхээр төлөвлөж байсан боловч нээлттэй сонгон шалгаруулалт удааширснаар хагас кокс татан авах, “Тавантолгой түлш” ХХК-д хагас коксон шахмал түлш үйлдвэрлэх нь цаг хугацааны хувьд боломжгүй болсон.

Иймд 31.5 тэрбум төгрөгөөр 24.500 тонн хагас кокс болон асаагч худалдан авч Улаанбаатар хотын Хан-Уул, Налайх дүүрэг болон Дархан-Уул аймгийн гэр хорооллын 26,825 айл өрхүүдэд нийлүүлэхээр төлөвлөн 2023 оны 9 дүгээр сарын 8-ны өдөр хагас кокс худалдан авах нээлттэй тендерийг Нийслэлийн худалдан авах ажиллагааны газраас зарлаад байна.

Хагас коксын өртөг, зардлын тооцооллыг дараах хүснэгтэд үзүүлэв.

№	Үзүүлэлт	Хэмжих нэгж	Хэмжээ
1	20,119 тн шахмал түлш үйлдвэрлэхэд шаардагдах хагас кокс	тн	24,500
2	Хагас коксын зардал		29,115
2.1	Үүнээс: Замын-Үүд (төмөр зам)	сая.төг	5,314
2.2	Гашуун сухайт (Автозам)		23,801
3	Асаагчийн зардал		2,414
	НИЙТ (хагас кокс + асаагч)	сая.төг	31,529

7. Импортлох түлшийг иргэдэд борлуулах, түгээх схемийн талаар

Нийслэлийн худалдан авах ажиллагааны газраас нийт 24,500 тонн хагас кокс худалдан авах бөгөөд “Тавантолгой түлш” ХХК-ийн Баруун, Төв, Зүүн бүсийн үйлдвэрт 20,000 тонн хагас коксон түлш үйлдвэрлэнэ.

Үйлдвэрлэсэн түлшийг 2023-2024 оны халаалтын улирлын 12 дугаар сарын 15-ны өдрөөс эхлэн 45 хоногийн хугацаанд Улаанбаатар хотын Хан-Уул, Налайх дүүрэг болон Дархан-Уул аймгийн гэр хорооллын 26,825 айл өрхөд нийлүүлэх бөгөөд хагас коксон шахмал түлшийг 1 тонн тутамд 150,000 төгрөгөөр иргэдэд борлуулалтын цэгүүдээр дамжуулан борлуулахаар төлөвлөсөн.

8. Импортлох түлшний нийлүүлэгч, техникийн үзүүлэлтүүд болон ахуйн нөхцөлд туршсан туршилт, мэргэжлийн байгууллагын өгч буй дүгнэлтийн талаар

2023 оны 2-4 дүгээр саруудад “Тавантолгой түлш” ХХК болон төр, хувийн хэвшлийн лабораториудад хагас коксоор шахмал түлш үйлдвэрлэх үйлдвэрлэлийн туршилт, галлагаа болон асаагчийн лабораторийн болон практик туршилт, үйлдвэрлэсэн түлш болон асаагчийг лабораторийн шинжилгээ хийж холбогдох үнэлэлт дүгнэлт гаргах ажлуудыг зохион байгууллаа.

Хагас коксон шахмал түлшний 18 дээжийг лабораторийн түвшинд, айл өрхөд энгийн болон дөл зуух, ханах пийшин, нам даралтын зуухнуудад 48 удаагийн, Тавантолгой түлш ХХК-д энгийн болон хас зууханд 49 галлагааг тус тус хийж нийт 97 удаагийн туршилтыг хийсэн.

Хагас коксон түлшний дээжүүдийг Ашигт малтмал газрын тосны газрын Уул уурхай, газрын тосны төв лаборатори, Хими, хими технологийн хүрээлэнгийн лаборатори, “Эс Жи Эс” ХХК-ийн лаборатори, Нийслэлийн агаар орчны бохирдолтой тэмцэх газрын лаборатори болон Дулаан техник, үйлдвэрлэлийн экологийн хүрээлэнгийн лабораторийн шинжилгээний хамруулсан.

Лабораторийн шинжилгээний дүнгээр хагас коксон түлшний техникийн үзүүлэлт, утаанд агуулагдах хорт хийн хэмжээг мидлингээр үйлдвэрлэсэн түлштэй харьцуулахад дэгдэмхий 51.9%, хүхэр 57.7%, үнслэг 37.2%-иар тус тус бага, хаягдал

утаанд агуулагдах тоосонцорын хэмжээ 72.6%, хүхэрлэг хийн хэмжээ 85.5%, угаарын хийн хэмжээ 10.8%, азотын исэл 23.5%-иар тус тус буурсан үзүүлэлттэй байна.

-00-

МОНГОЛ УЛСЫН
БАЙГАЛЬ ОРЧИН,
АЯЛАЛ ЖУУЛЧЛАЛЫН САЙД

Арцатын 624, 23 дугаар хороо,
Хан-Уул дүүрэг, Улаанбаатар хот, 17100
Утас: 26 28 30, Цахим шуудан: contact@met.gov.mn,
Цахим хуудас: www.met.gov.mn

2023.09.15 № 01/4980
танай _____-ны № _____-т

МОНГОЛ УЛСЫН САЙД, ЗАСГИЙН
ГАЗРЫН ХЭРЭГ ЭРХЛЭХ ГАЗРЫН ДАРГА
Д.АМАРБАЯСГАЛАН ТАНАА

Нийслэл Улаанбаатар хотын утаа болон сайжруулсан шахмал түлштэй холбоотой асуудлаар Монгол Улсын Ерөнхий сайдад тавьсан Улсын Их Хурлын гишүүн О.Цогтгэрэлийн асуулгад эрхлэх асуудлын хүрээнд хамаарах асуудлаар хариу бэлтгэн хүргүүлж байна.

Хавсралт 3 хуудастай.

Б.Бат-Эрдэнэ

Б.БАТ-ЭРДЭНЭ

152341623

МОНГОЛ УЛСЫН ЗАСГИЙН ГАЗРЫН ХЭРЭГЖҮҮЛЭГЧ АГЕНТЛАГ

**ЦАГ УУР, ОРЧНЫ
ШИНЖИЛГЭЭНИЙ ГАЗАР**

Жуулчны гудамж 5, 4 дүгээр хороо,
Чингэлтэй дүүрэг, Улаанбаатар хот, 15160
Утас: 26 41 52, Факс: (976-11) 32 66 11,
Цахим шуудан: info@namem.gov.mn

2023. 09. 04 № 01/935
танай 2023. 08. 31-ны № 07/4657-Т

**БАЙГАЛЬ ОРЧИН, АЯЛАЛ
ЖУУЛЧЛАЛЫН ЯАМНЫ
ХҮРЭЭЛЭН БУЙ ОРЧНЫ БОДЛОГО
ЗОХИЦУУЛАЛТЫН ГАЗРЫН ДАРГА
Б.БУЯННЭМЭХ ТАНАА**

2016-2022 оны Улаанбаатар хотын агаарын чанарын хяналт шинжилгээний мэдээг жилийн дундаж болон 2022-2023 оны хүйтний улирлын тоймыг графикаар гаргаж хавсралтаар хүргүүлэв.

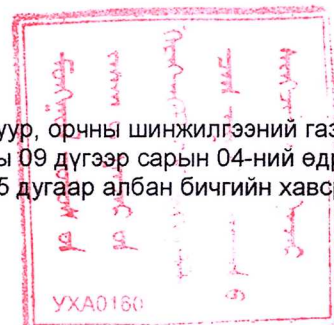
Хавсралт 2- хуудастай.

ДАРГЫН АЛБАН ҮҮРГИЙГ
ТҮР ОРЛОН ГҮЙЦЭТГЭГЧ
УРЬДЧИЛАН МЭДЭЭЛЭХ
ХЭЛТСИЙН ДАРГА Л.ОЮУНЖАРГАЛ

153231655

Цаг уур, орчны шинжилгээний газрын
2023 оны 09 дүгээр сарын 04-ний өдрийн
01/935 дугаар албан бичгийн хавсралт

Улаанбаатар хотын
агаарын чанарын 2016-2022 оны жилийн төлөв байдал:

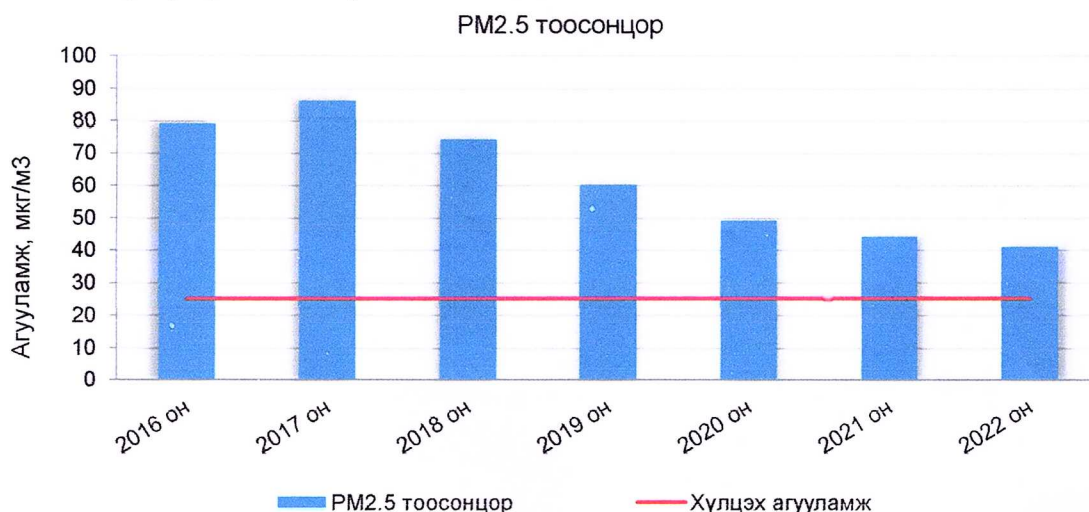
Улаанбаатар хотын агаарын чанарыг гэр хороолол, автозам, орон сууцны хороолол, үйлдвэрийн дүүрэг орчмын 18 цэгт агаар бохирдуулах бодис болох хүхэрлэг хий (SO₂), азотын давхар исэл (NO₂), PM_{2.5}, PM₁₀ тоосонцор, нүүрстөрөгчийн дутуу исэл (CO), озон (O₃)-ы агууламжийг автомат багажаар тодорхойлж байна.

Агаар бохирдуулах бодисын 2022 оны жилийн дундаж агууламжийг 2021 оны жилийн дундаж агууламжтай харьцуулахад PM_{2.5} тоосонцор 3 мкг/м³-ээр буюу 7%-аар, хүхэрлэг хий 3 мкг/м³-ээр буюу 4%-аар, PM₁₀ тоосонцор 1 мкг/м³-ээр буюу 1%-аар тус тус бага, харин азотын давхар исэл 4 мкг/м³-ээр буюу 11%-аар их байна.

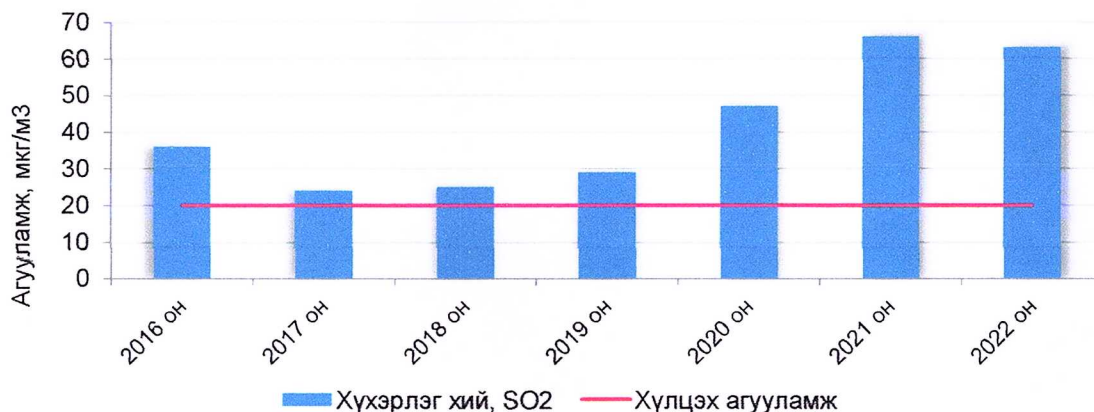
Агаар бохирдуулах бодисын жилийн дундаж агууламж, 2016-2022 он

Бохирдуулах бодисын нэр	Агаарын чанарын стандарт MNS 4585:2016 Хүлцэх агууламж, мкг/м ³	2016-2022 оны жилийн дундаж агууламж, мкг/м ³						
		2016 он	2017 он	2018 он	2019 он	2020 он	2021 он	2022 он
PM _{2.5} тоосонцор	25	79	86	74	60	49	44	41
Хүхэрлэг хий, SO ₂	20	36	24	25	29	47	66	63
PM ₁₀ тоосонцор	50	128	132	136	124	90	89	88
Азотын давхар исэл, NO ₂	40	38	39	34	38	37	36	40

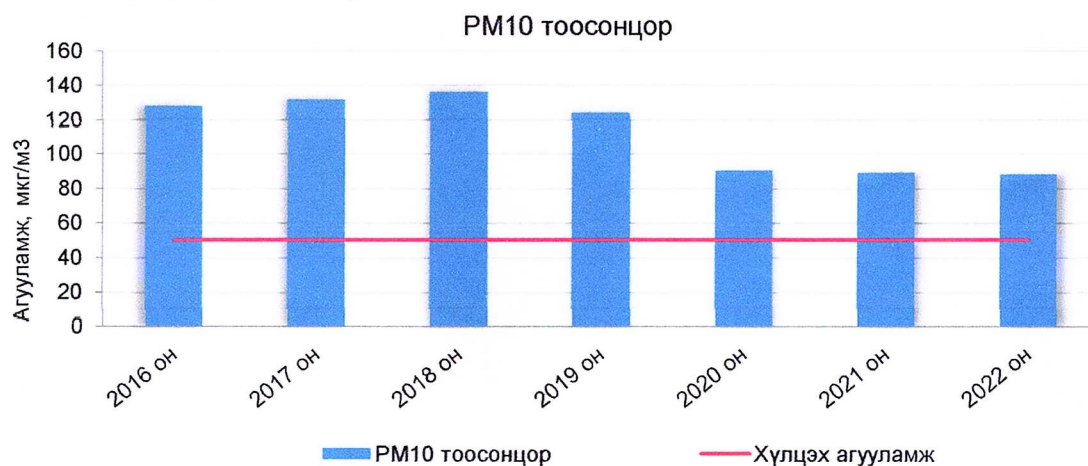
2016 онд PM_{2.5} тоосонцор 79 мкг/м³ байсан бол 2022 онд 41 мкг/м³ буюу 38 мкг/м³-ээр буюу 48% -аар бага байна.

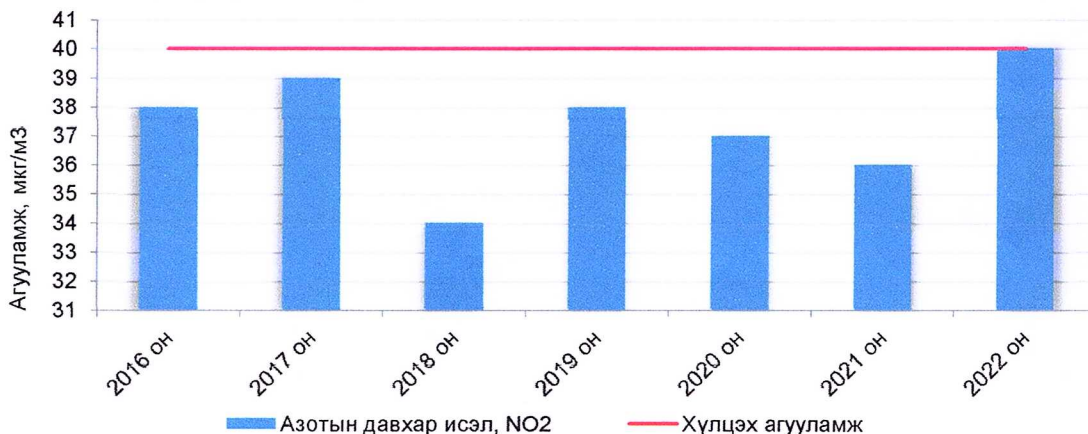
Хүхэрлэг хий 2016 онд 36 мкг/м^3 байсан бол 2022 онд 63 мкг/м^3 буюу 27 мкг/м^3 –ээр буюу 75% –аар их байна.

2016 онд PM10 тоосонцор 128 мкг/м^3 байсан бол 2022 онд 88 мкг/м^3 буюу 40 мкг/м^3 –ээр буюу 31% –аар бага байна.

2016 онд азотын давхар исэл 38 мкг/м^3 байсан бол 2022 онд 40 мкг/м^3 буюу 2 мкг/м^3 –ээр буюу 5% –аар бага байна.

МОНГОЛ УЛСЫН ЗАСГИЙН ГАЗРЫН ТОХИРУУЛАГЧ АГЕНТЛАГ

**ОНЦГОЙ БАЙДЛЫН ЕРӨНХИЙ
ГАЗАР**

Партизаны гудамж, 1 дүгээр хороо,
Сүхбаатар дүүрэг, Улаанбаатар хот, 14250
Утас: 26 35 64, Факс: (976-11) 32 49 77,
Цахим шуудан: doc@nema.gov.mn,
Цахим хуудас: www.nema.gov.mn

2023.09.11 № 1/1882
танай 08.21 -ны № хэс 1841 -Т

**МОНГОЛ УЛСЫН САЙД, ЗАСГИЙН
ГАЗРЫН ХЭРЭГ ЭРХЛЭХ ГАЗРЫН ДАРГА
Д.АМАРБАЯСГАЛАН ТАНАА**

Нийслэл Улаанбаатар хотын утаа болон сайжруулсан шахмал түлштэй холбоотой асуудлаар тавьсан Улсын Их Хурлын гишүүн О.Цогтгэрэлийн тавьсан асуулгын хариуг манай байгууллагын эрхлэх асуудлын хүрээнд бэлтгэн хавсралтаар хүргүүлж байна.

Хавсралт 1. хуудастай.

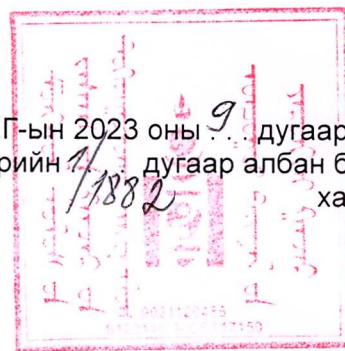
Хүндэтгэсэн,

ДАРГА,
ХОШУУЧ ГЕНЕРАЛ Т.АРИУНБУЯН

000002687

11 ОБЕГ-ын 2023 оны 9 дугаар сарын
...-ны өдрийн 1/1882 дугаар албан бичгийн
хавсралт

Монгол Улсын Их Хурлын гишүүний асуулга 2: Утааг бууруулах чиглэлээр авч хэрэгжүүлсэн арга хэмжээнүүд, тэдгээрт зарцуулагдсан төсөв, хөрөнгө оруулалт, татаас болон тэдгээрийн эх үүсвэрийн талаар;

Хариулт: Монгол Улсын Засгийн газрын 2018 оны 62 дугаар тогтоол, Монгол Улсын Шадар сайдын баталсан “Гэр хорооллын айл өрхүүдийн галын аюулгүй байдлыг хангуулах тухай” удирдамжийн хэрэгжилтийг ханган ажилласан талаар:

2020 онд: Нийслэлийн нутаг дэвсгэрт байрлах гэр хорооллын айл өрхүүдийн галын аюулгүй байдлыг хангуулах, түүхий нүүрсний хэрэглээ, угаарын хий мэдрэгчийн ашиглалтын байдалд төлөвлөгөөт бус хяналт шалгалтыг болзошгүй эрсдэлээс урьдчилан сэргийлэх зорилгоор дүүргүүдийн Засаг даргын Тамгын газар, Таван толгой түлш ХХК-ны ажилтан халбан хаагчидтай хамтран 2020 оны 11 дүгээр сарын 02-08-ны өдрийн хугацаанд нэгдсэн арга хэмжээг зохион байгуулсан. Шалгалтад хамрагдсан 83319 айл өрхөөс галын аюулгүйн дүрэм, норм, стандартын холбогдох заалтыг зөрчсөн 188849 зөрчил илрүүлж, 5825 зөрчил буюу 6.9 хувийг газар дээр нь арилгуулж, бусад зөрчлүүдийг арилгуулахаар хорооны Засаг дарга, Таван толгой түлш ХХК-ны хороо хариуцсан мэргэжилтэн нарт зөвлөмж хүргүүлэн, 220341 иргэнд галын аюулаас урьдчилан сэргийлэх, угаарын хий мэдрэгчийн ашиглалтын байдалд мэргэжил арга зүйн заавар зөвлөгөө өгч, 36474 санамж сэрэмжлүүлгийн материал тараан 200000 айл өрхөд угаарын хий мэдрэгч суурилуулах ажлыг гүйцэтгэсэн.

2021 онд: Галын аюулаас урьдчилан сэргийлэх үзлэгээр 31490 айл өрхийг хамруулан галын аюулгүйн дүрэм, норм, стандартын холбогдох заалтыг зөрчсөн 41594 зөрчил илрүүлж, 9996 зөрчил буюу 24 хувийг газар дээр нь арилгуулж, бусад зөрчлүүдийг арилгуулахаар улсын байцаагчийн заавал биелүүлэх албан шаардлага 5, мэдэгдэл 103-ыг тус тус бичиж, 71452 иргэнд галын аюулаас урьдчилан сэргийлэх мэргэжил арга зүйн зөвлөгөө өгч, 45046 санамж сэрэмжлүүлгийн хуудас тараасан.

2022 онд: Монгол Улсын Шадар сайдын 2022 онд баталсан “Гэр хорооллын айл өрхүүдийн галын аюулгүй байдлыг хангуулах төлөвлөгөөт хяналт шалгалтын удирдамж”-ийн хэрэгжилтийг ханган 2022 оны 5 дугаар сарын 01-ний өдрөөс 2022 оны 5 дугаар сарын 15-ны өдрүүдэд 2022 оны 10 дугаар сарын 01-ний өдрөөс 2022 оны 10 дугаар сарын 20-ны өдрүүдэд төлөвлөгөөт хяналт шалгалтыг зохион байгууллаа. төлөвлөгөөт хяналт шалгалтыг зохион байгуулан гэр хорооллын 27787 айл өрхийг хамруулан 51687 зөрчил илрүүлэн 6053 зөрчил буюу 11.7 хувийг газар дээр нь арилгуулан 85800 иргэнд мэргэжил арга зүйн зөвлөгөө өгч ажилласан байна.

**НИЙСЛЭЛИЙН
ЗАСАГ ДАРГЫН ТАМГЫН ГАЗАР**

Жанжин Д.Сүхбаатарын талбай 7
1 дүгээр хороо, Чингэлтэй дүүрэг
Улаанбаатар хот, 15160 0035
Утас: (976-11) 32 71 99
Цахим хуудас: www.ulaanbaatar.mn

2023.09.05 № 03/5513
танай 2023.08.62 ны № 202/1841 -т

**ЗАСГИЙН ГАЗРЫН ХЭРЭГ
ЭРХЛЭХ ГАЗАРТ**

Нийслэл Улаанбаатар хотын утаа болон сайжруулсан шахмал түлштэй холбоотой асуудлаар Монгол Улсын Ерөнхий сайдад тавьсан Улсын Их Хурлын гишүүн О.Цогтгэрэлийн асуулгын эрхлэх асуудлын хүрээнд хамаарах асуудлаар хариуг хүргүүлж байна.

Хавсралт *2* хуудастай.

ДАРГЫН АЛБАН
ҮҮРГИЙГ ТҮР ОРЛОН
ГҮЙЦЭТГЭГЧ

И.БААТАРХҮҮ

1110204650

Нийслэлийн Засаг даргын Тамгын газрын
даргын 2023 оны 09 дүгээр сарын 05-ны
өдрийн 05/ дугаартай албан бичгийн хавсралт
15573

Улсын Их Хурлын гишүүн О.Цогтгэрэлийн асуулгын эрхлэх асуудлын хүрээнд хамаарах асуудлын хариу:

1. Улаанбаатар хотын утааны нөхцөл байдлын талаар;

Улаанбаатар хотын 2022-2023 оны хүйтний улирал буюу 2022 оны 10-12 сар, 2023 оны 1-4 дүгээр сарын агаар дахь бохирдуулах бодисын дундаж агууламжийг 2021 оны 10-12 сар, 2022 оны 1-4 сарын дундаж агууламжтай харьцуулахад PM2.5 тоосонцор 4 мкг/м³-ээр буюу 6%, PM10 тоосонцор 15 мкг/м³-ээр буюу 12%-аар, азотын давхар исэл 1 мкг/м³-ээр буюу 2%-аар, хүхэрлэг хий 9 мкг/м³-ээр буюу 9%-аар тус тус буурсан байна.

Бохирдуулах бодисын нэр	Агаарын чанарын стандарт MNS 4585:2016		
	Хүлцэх агууламж, мкг/м ³	2021-2022	2022-2023
PM2.5 тоосонцор	50	65	61 (6%↓)
PM10 тоосонцор	100	122	107 (12%↓)
Азотын давхар исэл, NO ₂	50	51	50 (2%↓)
Хүхэрлэг хий, SO ₂	50	100	91 (2%↓)

2. Сайжруулсан шахмал түлшний үйлдвэр байгуулснаар утаа буурсан эсэх тухай болон энэ хугацаанд угаартаж амиа алдсан болон эмнэлгийн тусламж үйлчилгээ авсан иргэдийн талаар;

Монгол Улсын Засгийн газрын 2018 оны 62 дугаар тогтоолыг хэрэгжүүлэх ажлын хүрээнд Эрчим хүчний яам сайжруулсан хатуу түлшний үйлдвэрлэлийг хариуцан ажиллаж байгаа бөгөөд жилд 600 мянган тонн сайжруулсан түлш үйлдвэрлэх хүчин чадалтай "Таван толгой түлш" ХХК-ийг байгуулж, 2018 оны 11 дүгээр сард үйлдвэрийг ашиглалтад оруулсан. Мөн Засгийн газрын 2020 оны 01 дүгээр сарын 06-ны өдрийн ээлжит хуралдаанаар нийслэлийн зүүн бүсэд сайжруулсан шахмал түлшний хоёр дахь үйлдвэрийг Налайх дүүрэгт барьж байгуулах шийдвэр гарч, жилд 600,000 тонн түлш үйлдвэрлэх хүчин чадалтай үйлдвэрийг ашиглалтад оруулан ажиллаж байна.

Улаанбаатар хотын агаарын чанарыг гэр хороолол, автозам, орон сууцны хороолол, үйлдвэрийн дүүрэг орчмын 18 цэгт агаар бохирдуулах бодис болох PM2.5, PM10 тоосонцрын үзүүлэлтүүдийг автомат багажаар тодорхойлдог.

2018-2019 оны түүхий нүүрс хэрэглэх үеийн хүйтний улирлын агаар дахь тоосонцрын хэмжээг /PM2.5, PM10/ 2020-2021 оны агаар дахь тоосонцрын хэмжээтэй харьцуулахад PM2.5 43 хувиар, PM10 41 хувиар тус тус буурсан үзүүлэлттэй байсан.

Иргэдийг угаарын хийн хордлогоос урьдчилан сэргийлэх, мэдээллээр хангах, хяналт тавих, яндан зуухны засвар үйлчилгээг үзүүлэх, заавар зөвлөмжийг өгч ажиллах, түлшний

карт тараах, хэрэглээнд хяналт тавих, хэрэглэгчдээс ирж буй санал гомдлыг хүлээн авч шийдвэрлэх зорилготой “Хэрэглэгчдэд үйлчлэх төв” ажиллаж байна. Тус төвөөс гэр хорооллын 7 дүүргийн 182,100 өрхөөс зуухны нөхцөл байдлын судалгаа авахад 127,108 өрх нь чанарын шаардлага хангахгүй, битүүмж алдагдсан стандартын шаардлага хангахгүй зуух ашиглаж байгаа нь иргэд угаарын хийн хордлогод өртөх гол шалтгаан болж байна. “Хэрэглэгчдэд үйлчлэх төв”-ийн засвар үйлчилгээний 21 ажилтан иргэдээс ирүүлсэн дуудлагын дагуу зайлшгүй засвар хийх шаардлагатай өрхийн янданг хөөлж, зуухны бүтүүмжийг сайжруулах үйлчилгээг үзүүлж байна. Сард дунджаар 4000 гаруй өрх тус үйлчилгээнд хамрагдаж байна.

Угаарын хийн хордлогод өртөгсдийн тоон үзүүлэлт:

Он	2019	2020	2021	2022
Тоон үзүүлэлт	2780	786	426	256

3. Сайжруулсан шахмал түлшний үйлдвэрийн төсөлд улсын болон орон нутгийн төсвөөс оруулсан хөрөнгө оруулалт, зарцуулсан зардал, түүний задаргаа;

Монгол Улсын Засгийн газрын 2018 оны “Түүхий нүүрс хэрэглэхийг хориглох тухай” 62 дугаар тогтоолын хүрээнд нийслэлийн төсвөөс сайжруулсан түлшний тээвэрлэлт, борлуулалтын урамшуулал, нөөцлөлтийн зардлыг 2019 оноос санхүүжүүлж байна.

Нийслэлийн төсвөөс санхүүжүүлсэн зардлын тооцоо:

№	Үзүүлэлт	Санхүүжилт /мянган төгрөг/			
		2019	2020	2021	2022
1	Сайжруулсан түлшний тээвэрлэлт	8,364,333.2	9,931,172.9	17,463,208.8	17,557,992.8
2	Сайжруулсан түлшний борлуулалтын урамшуулал	5,077,647.6	5,011,818.9	9,039,286.7	8,892,022.1
3	Сайжруулсан түлшний хадгалалтын зардал				2,000,000.0
4	Хяналт, шалгалтын зардал	600,000	451,054.3	479,246.2	379,986.8
	Дүн	14,041,980.7	15,394,046.1	26,981,741.7	28,830,001.7

НИЙСЛЭЛИЙН ЗАСАГ ДАРГЫН ТАМГЫН ГАЗАР